

Ubuntu o l'esperit de Sud-àfrica

JOAQUIM ARMENGOL

Hi ha escriptors que deixen empremta en la vida de les persones, alguns per la potència estètica i

formal, d'altres per les idees profundes que despleguen i un cert nombre, pocs, per la humanitat inherent que desprèn la seva escriptura. Nadine Gordimer, un dels premis Nobel comprensibles, vincula magníficament l'habilitat literària a un sentit moral cap a l'època viscuda. En els seus llibres, i especialment en aquest darrer, hi batega la complexitat i les contradiccions de la vida social contemporània a Sud-àfrica.

Mejor hoy que mañana radiografia una Sud-àfrica que es desperta d'un somni meravellós i esperançador -20 anys després de la lluita i d'haver eliminat les lleis racials de l'apartheid- i topa amb la crua realitat. Gordimer presenta un país que va a la deriva a la recerca d'una identitat que sigui reconeguda al món. Una identitat que comença a assemblar-se massa a les dissenyades pel brutal neoliberalisme. És una Sud-àfrica alliberada i democràtica, però on els líders polítics traeixen fàcilment les pròpies idees, lliurant-se a la més vil podridura. Tots hi podem reconèixer qualsevol país nostre, res de nou a l'horitzó. També, però, és la història d'un matrimoni jove i exemplar format per Jabu, una advocada negra, i Steve, un químic industrial blanc. Una parella que representen l'emblemàtic de la reconciliació racial, però que, malgrat la integritat moral, són arrossegats per la caiguda d'aquesta idea feliç que és la democràcia. La creixent desafecció matrimonial va en paral·lel a la del país. Sida, violacions, impunitat davant els crims, inseguretat, corrupció, una immensa escletxa social entre rics i pobres... Marxar? Quedar-se?

La mirada de Gordimer aboca el desencant per aquesta realitat corrompuda. Què se n'ha fet del batec de Nelson Mandela, símbol de la resistència i de la lluita per retornar la dignitat i els drets humans als negres? Sembla un ideal oblidat constituït de la jove democràcia. ¿Es tracta d'ingenuïtat o incompetència dels sud-africans, o de manca d'ètica, pèrdua de valors i de responsabilitat moral? Una novel·la cívica exemplar, alligadora per la seva visió sincera i crítica. Pura escriptura i humanitat. ♦♦

MEJOR HOY QUE MAÑANA
NADINE GORDIMER
ACANTILADO
TRAD. MIGUEL TEMPRANO
440 PÀG./29€

GETTY IMAGES

Caminar ferm sobre un terreny relliscós

MARINA ESPASA

Arriba la nova novel·la de l'autora d'*Olive Kitteridge*, aquell llibre sobre una mestra rural que va guanyar el Premi Lli-

breter 2010 (i un Pulitzer!) i que molts lectors deuen recordar com un dels bons llibres d'aquell any.

Els germans Burgess ho té gairebé tot per ser, també, una de les novel·les de l'any. Gairebé? Anem per parts. Com ja sabem, Elizabeth Strout és magistral a l'hora de dibuixar personatges, tant masculins com femenins, tot i que aquests brillen encara més: és el cas de la Helen, per exemple, l'esposa d'un dels germans protagonistes, que omple algunes de les pàgines més trasbalsadores del llibre. I no perquè hi passi res especialment dramàtic, sinó tot el contrari: l'autora sap trans-

metre el desassossec i la desorientació vitals d'una dona que enyora els fills emancipats i se sent poc útil a través de detalls com un objecte fora de lloc o una encaixada de mans massa intensa amb un amic del marit. La pèrdua de l'equilibri és un dels temes del llibre, i no només l'equilibri personal, sinó el de tot un país: el paisatge de fons és Nova York i l'estat de Maine, però també la situació política i social als Estats Units de després de l'11-S, un país desorientat i que no sap ben bé on trepitja, perquè tan aviat envia *drones* al Pakistan com s'erigeix en capdavanter de la capacitat d'acollida dels immigrants, que moltes vegades són musulmans i vénen de països com el Pakistan, justament. O de Somàlia.

Perquè, al costat d'una història familiar típicament nord-americana, la dels germans Burgess, hi

ELSGERMANS BURGESS
ELIZABETH STROUT
EDICIONS DE 1984/
ELALEPH
TRAD. MARTA PERA
382 PÀG./20€

transcorre la descripció interessantíssima de la comunitat de somalis que s'ha instal·lat a Shirley Falls, un poblet petit i província de Maine enfonsat en la crisi econòmica i que ha vist com, en els últims anys, la població de nouvinguts ha augmentat de manera espectacular, i que uns africans vestits amb roba llampant obren botigues de telefonia mòbil i supermercats.

Un cap de porc a la mesquita

L'incident que fa arrencar el llibre és la detenció del fill adolescent i desubicat (ell també) de la Susan Burgess perquè ha fet rodolar un cap de porc fins a l'entrada de la mesquita del poble. Això obre un debat sobre la tolerància que se superposa a la història més íntima de la convivència forçosa entre la Susan i els seus dos germans, el Bob i el Jim, amb qui feia anys que no tenia tractes. Només amb la història d'aquests dos germans ja n'hi hauria prou per fer una novel·la: són dos pols oposats, un de triomfador i un de fracassat, que acabaran molt lluny d'on havien començat, com si fossin les dues línies d'una gràfica que dibuixen les típiques tisesores. Strout aconsegueix que cap dels personatges acabi com ha començat: tots canvien radicalment la visió que tenien de la vida perquè aprenen alguna cosa fonamental, gairebé sempre relacionada amb el fet de ser pare o fill d'algú. Perquè, tot i que el llibre giri, en principi, al voltant dels llaços entre germans, i com pot ser de bo o de nefast que s'estrenyin, el que aprenen de debò els personatges és afluixar els llaços que els lliguen amb els fills. A deixar anar llast per poder estrènyer amb més humanitat.

I les reserves inicials? Tenen a veure amb un gir argumental a mitja lectura que no es pot revelar, però que ens va fer saltar de la cadira amb irritació. Esperem que hi hagi una reserva de llamps a punt de caure sobre els autors que recorren a aquesta mena d'argücies. La novel·la, però, se'n recupera, i s'envola molt per sobre d'aquest detall: és sucosa, lleugerament malenconiosa i, sobretot, esperançada, cosa que és d'agrair. ♦♦

Si Catalunya és Apple, qui és Steve Jobs?

JAUME CLARET

L'auge sobiranista ha anat acompanyat d'una autèntica allau de novetats editorials, sovint difícil de digerir. Tot i

sumar-se al fenomen, Albert Castellón hi aporta un punt de vista original, portant al seu terreny -el màrqueting empresarial- l'anàlisi sobre el futur d'una Catalunya independent.

Conegut pel seu paper clau en el relleu de les cerveses Moritz (aquí hi ha un futur llibre ben interessant), Castellón aposta per refundar també Catalunya: "La sobirania no és un objectiu sinó un mitjà per assolir la missió que ens proposem". Amb un llenguatge desenfadat i amb exemples punyents, aquest independentista desacom-

plexat desplega tota una estratègia de màrqueting i marca com si Catalunya fos un producte.

Abans, però, el llibre fa una aproximació al passat i futur recents, amb un pèl massa de voluntarisme. Així, l'etern progrés i les noves tecnologies vindrien a superar qualsevol de les limitacions existents: des de la desafecció i corrupció polítiques fins a la mateixa crisi econòmica. Aquest positivisme històric es combina amb un clar biaix fruit de la passió i la simplificació que voreja perillosament el maniqueisme i la teleologia.

Molt més interessant resulta la segona part del llibre, on Castellón posa en joc la seva contrastada experiència professional. Amb convicció i un punt de provocació, *Catalonia, next brand in Europe* recorda als sobiranistes que el mercat a con-

CATALONIA NEXT BRAND IN EUROPE
ALBERT CASTELLÓN
ARALLIBRES
304 PÀG./19€

querir són els no convençuts, que Barcelona és el gran valor de Catalunya ("Catalonia, the land of Barcelona"), que el castellà no es pot menys tenir (per què no una TV3.es?), que si "el Barça és més que un club és que el nostre país ha estat sempre menys que un país"...

Si "Catalunya necessita un *community manager* urgentment", es fa evident que l'autor se situa al capdamunt de la llista d'aspirants. Castellón no deixa cap pedra sense remoure en la proposta estratègica de màrqueting, ja que entén que Catalunya només podrà ser si aconsegueix ser un país aspiracional, un país referent. Si, per entendre'ns i com evidència la seva coberta, intentem ser l'Apple de les nacions europees. La pregunta, però, sorgeix de forma immediata: on s'amaga l'Steve Jobs català? ♦♦